

Avis formel 2023-05 de la Commission de planification - Offre médicale

Vu la loi relative à l'exercice des professions des soins de santé, coordonnée le 10 mai 2015, l'article 91, § 2 ;

Vu la loi relative à l'exercice des professions des soins de santé, coordonnée le 10 mai 2015, l'article 92, § 1, 1° ;

Vu l'arrêté royal du 2 juillet 1996 fixant les règles relatives à la composition et au fonctionnement de la Commission de planification offre médicale;

Après en avoir valablement délibéré, la Commission de planification - offre médicale émet **l'avis** suivant:

Avis relatif aux logopèdes : recommandations suite au scénario d'évolution de la force de travail d'ici 2044.

Nombre de pages (y compris la présente) : 6

Cet avis a été approuvé selon les quorums suivants :

Membres présents ayant droit de vote : 15

Votes pour : 15

Votes contre : 0

Abstentions : 0

Lieu et date de la réunion :
Bruxelles, 12 décembre 2023

Brigitte Velkeniers
Président -Voorzitter

Formeel advies 2023-05 van de Planningscommissie - Medisch aanbod

Gelet op de wet betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen, gecoördineerd op 10 mei 2015, artikel 91, § 2;

Gelet op de wet betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen, gecoördineerd op 10 mei 2015, artikel 92, § 1, 1°;

Gelet op het koninklijk besluit van 2 juli 1996 tot vaststelling van de regels met betrekking tot de samenstelling en de werking van de Planningscommissie medisch aanbod;

Na geldige beraadslaging brengt de Planningscommissie - medisch aanbod het volgende **advies** uit:

Advies betreffende de logopedisten: aanbevelingen volgend op het scenario van de evolutie van de workforce tot 2044.

Aantal bladzijden (inclusief dit blad): 6

Dit advies werd aanvaard met de volgende quorums:

Aanwezige stemgerechtigde leden: 15

Stemmen voor: 15

Stemmen tegen: 0

Onthouding: 0

Plaats en datum van de vergadering:
Brussel, 12 december 2023

Pascale Steinberg
Secrétaire- Secretaris

Avis 2023-05 relatif aux logopèdes : recommandations suite au scénario d'évolution de la force de travail d'ici 2044.

Travaux

En 2018, la Commission de planification a émis son premier avis au ministre concernant les logopèdes. Suite aux résultats du PlanCad qui encadrait l'offre de logopèdes sur le marché du travail en 2016, il a été suggéré que des mesures soient prises pour régler la profession.

Entre-temps, les travaux suivants ont été réalisés pour cette profession :

- Publication en 2020 : description des logopèdes sur le marché du travail en 2017 ;
- Publication en 2022 : description des logopèdes sur le marché du travail pour la période 2013-2019 ;
- Publication en 2023 : la force de travail des logopèdes en 2044 : projection de base à partir de l'influx réel jusqu'en 2022 ;
- Une analyse exploratoire des éléments qui pourraient (potentiellement) influencer l'offre de logopèdes et leur taux d'activité d'une part, et, la demande ou les futurs besoins en soins logopédiques d'autre part.

Constats

L'exploration de l'offre de logopédie en Belgique entre 2013 et 2019 a permis de faire les constats suivants :

- La profession est très féminisée, avec plus de 95% de femmes logopèdes ;
- Les jeunes générations sont fortement représentées avec plus de 40% du volume total d'ETP exercé par des logopèdes âgés de 20 à 35 ans ;
- Près de la moitié des logopèdes actifs dans les soins de santé travaillent sous un statut exclusivement salarié et un sur quatre sous un statut exclusivement indépendant ;
- Le nombre de logopèdes pratiquant la logopédie en Belgique a augmenté de manière significative entre 2013 et 2019, de 31%, ce qui a entraîné une augmentation significative de la densité de logopèdes pour 10.000 habitants (de 7,9 en 2013 à 10,0 en 2019) dans le contexte d'une augmentation de 3% de la population belge au cours de la même période.

Advies 2023- 05 betreffende de logopedisten: aanbevelingen volgend op het scenario van de evolutie van de workforce tot 2044.

Werkzaamheden

In 2018 heeft de Planningscommissie haar eerste advies uitgebracht aan de minister betreffende de logopedisten. Volgend op de resultaten uit het PlanKad dat het aanbod van logopedisten op de arbeidsmarkt in 2016 kaderde, werd geopperd om maatregelen te nemen ter regulering van het beroep.

In de tussentijd zijn de volgende werkzaamheden voltooid voor deze beroepsgroep:

- Publicatie in 2020: beschrijving van de logopedisten op de arbeidsmarkt in 2017;
- Publicatie in 2022: beschrijving van de logopedisten op de arbeidsmarkt voor de periode 2013-2019;
- Publicatie in 2023: De workforce logopedisten in 2044: basisprojectie op basis van de reële instroom tot 2022;
- Een verkennende analyse over de elementen die (mogelijk) een invloed kunnen uitoefenen op enerzijds het aanbod aan logopedisten en hun activiteitsgraad en anderzijds de toekomstige vraag of behoeften aan logopedische zorg.

Bevindingen

Uit de exploratie van het aanbod van logopedie in België tussen 2013 en 2019 werden de volgende vaststellingen gemaakt:

- Het beroep is sterk vrouwelijk met meer dan 95% vrouwelijke logopedisten;
- De jonge generaties zijn sterk vertegenwoordigd waarbij meer dan 40% van het totale volume VTE wordt uitgeoefend door logopedisten tussen 20 en 35 jaar;
- Bijna de helft van de actieve logopedisten in de gezondheidszorg werkt onder uitsluitend loontrekkend statuut en één op vier onder uitsluitend zelfstandig statuut;
- Het aantal logopedisten dat logopedie beoefent in België is aanzienlijk gestegen tussen 2013 en 2019 met 31% wat leidt tot een aanzienlijke verhoging van de dichtheid van logopedisten per 10.000 inwoners (van 7,9 in 2013 naar 10,0 in 2019) in de context van een toename van de Belgische bevolking met 3% in dezelfde periode.

Les conclusions suivantes peuvent être formulées sur la base des résultats du scénario d'évolution de la force de travail des logopèdes d'ici 2044 :

- A circonstances inchangées et à politique constante, la projection de la force de travail des logopèdes montre que l'offre augmentera fortement entre 2019 et 2044 ;
- Cependant, cette tendance ne se reflète pas dans la demande de soins logopédiques. En d'autres termes, dans l'hypothèse d'un équilibre actuel entre l'offre et la demande de logopédie, il y aura plus de logopèdes disponibles pour une demande de soins similaire ou inférieure à celle observée en 2019.

En plus de ce scénario qui tient compte des tendances historiquement observées pour les données de flux entrants, du stock et de l'activité des logopèdes en 2019, le groupe de travail Logopèdes de la Commission de planification a mené une analyse exploratoire sur les éléments qui influenceront (potentiellement) l'offre de logopèdes et leur taux d'activité d'une part et la demande ou les futurs besoins de soins logopédiques d'autre part.

Les éléments suivants, qui pourraient potentiellement avoir un effet sur l'offre de soins de logopédie, ont été indiqués :

- Le désir d'un meilleur équilibre entre vie professionnelle et vie privée ;
- L'arrêt de la pratique sous statut indépendant, le passage à un emploi salarié en tant que logopèdes, ou l'abandon de la profession de logopède.
- La prise en compte des pénuries potentielles de l'offre de logopédie dans le secteur de l'enseignement ordinaire ;
- La nécessité de réduire les tâches administratives ;
- Une meilleure rémunération des concertations en lien avec les soins logopédiques, actuellement non prises en compte ;
- La part d'activités non remboursées par l'INAMI qui échappe aux sources de données disponibles (par ex le dépassement du nombre de séances autorisées) ;
- L'absence de mise en place d'une convention décente avec un tarif viable et une réduction drastique de l'administration qui pourrait augmenter le taux de convention, accroître l'offre de soins et améliorer l'accessibilité pour les patients en réduisant les listes

De volgende conclusies kunnen worden geformuleerd op basis van de resultaten uit het scenario van de evolutie van de workforce logopedisten tot 2044:

- Bij onveranderde omstandigheden en onder ongewijzigd beleid blijkt uit de projectie van de beroepsbevolking van de logopedisten dat het aanbod sterk zal toenemen tussen 2019 en 2044;
- Deze tendens wordt echter niet weerspiegeld in de vraag naar logopediezorg. Met andere woorden, uitgaande van een huidig evenwicht tussen vraag en aanbod van logopedie, zullen er meer logopedisten beschikbaar zijn voor een vergelijkbare of lagere zorgvraag dan in 2019 is waargenomen.

De werkgroep Logopedisten van de Planningscommissie heeft naast dit scenario dat rekening houdt met historisch geobserveerde trends voor de instroomgegevens en de voorraad en activiteit van de logopedisten in 2019, een verkennende analyse uitgevoerd over de elementen die (mogelijk) een invloed zullen uitoefenen op enerzijds het aanbod aan logopedisten en hun activiteitsgraad en anderzijds de vraag of behoefte aan logopedische zorg in de toekomst.

De volgende elementen die mogelijk een effect kunnen hebben op het aanbod aan logopediezorg werden besproken:

- Het verlangen naar een beter evenwicht tussen werk en privé;
- Het stoppen van zelfstandigen met hun praktijk, het overstappen op logopedisch werk in loondienst of het uit het beroep van logopedist stappen.
- Het wegwerken van potentiële tekorten aan logopedisch aanbod in het gewoon onderwijs;
- De noodzaak om administratieve taken te verminderen;
- Het beter vergoed worden van onbezoldigd overleg i.v.m. logopedische zorg;
- Het aandeel van de activiteiten die niet worden terugbetaald door het RIZIV en die ontsnappen aan de beschikbare gegevensbronnen (bv. overschrijding van het aantal toegestane sessies);
- Het uitblijven van een degelijke conventie met een leefbaar honorarium en een drastische vermindering van de administratie waardoor de conventiegraad kan opgetrokken worden, het zorgaanbod kan toenemen en de toegankelijkheid voor patiënten kan verbeteren door het verminderen van wachtlijsten.

d'attente... ;

Outre l'offre, les éléments qui auront un impact potentiel sur la consommation de soins de logopédie ont également été abordés :

- Poursuite de la tendance à la baisse des dépenses de soins logopédiques en raison de la fermeture de pratiques pour cause d'insuffisance financière et de déséquilibre travail-famille. En conséquence, les listes d'attente s'allongent dans les pratiques restantes, au grand détriment des patients ;
- Les soins non remboursés par l'INAMI ou des soins liés au système de paiement au forfait ;
- La nécessité d'une offre plus adaptée aux besoins des patients en matière de soins, compte tenu de l'évolution des connaissances et des capacités de la profession ;
- Les changements au niveau du statut BIM (bénéficiaire de l'intervention majorée) qui peuvent avoir un impact sur le recours aux soins logopédiques : par exemple, une augmentation du pourcentage d'assurés ayant le statut BIM, un changement dans le recours aux soins entre les personnes ayant ou non le statut BIM, etc.

Pour tous ces éléments, l'impact et la probabilité d'occurrence ont également été discutés. Il convient de noter qu'un changement dans l'offre de logopédie peut également affecter indirectement la demande et vice versa.

Recommandations

Il y a suffisamment de logopèdes sur le marché du travail, avec même une offre excédentaire potentielle si l'on tient compte de la demande actuelle de soins.

Cependant, les soins logopédiques sont principalement axés sur la population jeune, alors que des groupes cibles spécifiques (dans l'enseignement, par exemple) ainsi que la population âgée ne reçoivent souvent pas de soins logopédiques ou une offre inadéquate de soins logopédiques.

En raison des conditions de travail, de la charge de travail et des faibles revenus, de nombreux indépendants cessent leur pratique ou abandonnent complètement la profession. Or, cela augmente la charge de travail des autres pratiques de logopédie, ce qui se traduit par de longues listes d'attente pour les patients.

Naast het aanbod werden ook elementen behandeld die een mogelijke impact zullen hebben op de consumptie van logopediezorg:

Verderzetting van de dalende trend van uitgaven voor logopedische zorg door het ophouden van praktijken wegens financiële onleefbaarheid en wanverhouding werk-gezin. Ten gevolge hiervan nemen wachtlijsten toe bij de overblijvende praktijken wat sterk ten nadele is van de patiënt;

- De zorg die niet wordt terugbetaald door het RIZIV of zorg die gekoppeld is aan het systeem van forfaitaire betalingen;
- De nood aan een aanbod dat meer is afgestemd op de zorgbehoeften van patiënten rekening houdend met de evolutie van kennis en mogelijkheden van het beroep;
- Wijzigingen ter hoogte van het RVT-statuuut (rechthebbenden op een verhoogde tegemoetkoming) die een impact kunnen hebben op het gebruik van logopedische zorg: bv. een stijging van het percentage verzekerden met een RVT-statuuut, een verandering in zorggebruik tussen personen met of zonder RVT-statuuut, enz.

Voor alle deze elementen werd tevens de impact ervan bediscussieerd en de waarschijnlijkheid dat dit element zich zal voltrekken, besproken. Er dient te worden opgemerkt dat een wijziging in het aanbodluik van logopedie onrechtstreeks ook het vraagluik kan beïnvloeden en omgekeerd.

Aanbevelingen

Er zijn voldoende logopedisten op de arbeidsmarkt, met zelfs een potentieel overaanbod rekening houdend met de huidige zorgvraag.

Logopedische zorg is echter hoofdzakelijk gericht op de jongere populatie, terwijl specifieke doelgroepen (in bijvoorbeeld het onderwijs) alsook de oudere populatie vaak geen of een ontoereikend aanbod aan logopedische zorg krijgen toegediend.

Vanwege de arbeidsomstandigheden, werkdruk en een laag inkomen, stoppen veel zelfstandigen hun praktijk of verlaten ze het beroep volledig. Dit verhoogt echter de werkdruk voor de overige logopedische praktijken met lange wachtlijsten van patiënten als gevolg.

Sur la base de ces constatations, la Commission de planification formule les recommandations suivantes :

Recommandations SPF Santé publique

Des plans d'action doivent être élaborés au niveau du SPF Santé publique pour résoudre ces problèmes :

- Améliorer la visibilité des compétences et du champ d'activités des logopèdes auprès du grand public et des professionnels de santé ;
- Sensibiliser certains groupes de population, principalement les personnes âgées, à la valeur ajoutée des soins logopédiques ;
- Afin d'éviter que de nombreux praticiens quittent la profession (comme c'est la tendance actuellement), et de garder ainsi une offre suffisante, il faut permettre aux logopèdes de travailler avec un honoraire décent, diminuer la charge administrative et améliorer l'accessibilité en terme de période durant lesquelles les logopèdes peuvent fournir des soins (par exemple pendant les heures scolaires)
- En vue d'améliorer la spécificité et la qualité des soins logopédiques, il est nécessaire de veiller à relever le diplôme au niveau du master et à la formation continue des logopèdes. Nous référons ici à [l'avis formel](#) émis par le Conseil Fédéral des professions paramédicales concernant la révision de l'Arrêté Royal du 20 octobre 1994 relatif au titre professionnel et aux conditions de qualification requises pour l'exercice de la profession de logopède.

Recommandations INAMI

Des plans d'action peuvent être élaborés au niveau de l'INAMI pour résoudre ces problèmes :

- Il est important d'actualiser la nomenclature des soins logopédiques pour qu'elle couvre mieux les actes logopédiques réalisés, et de mieux couvrir les soins à domicile en valorisant la rémunération de ceux-ci. Ceci permettra un meilleur calcul de la demande en logopédie.
- Le calcul du statut social doit être revu afin d'améliorer le taux de conventionnement.
- Pour maintenir l'offre de soins et

De Planningscommissie doet de volgende aanbevelingen op basis van de bovengenoemde bevindingen:

Aanbevelingen FOD Volksgezondheid

Er moeten actieplannen worden ontwikkeld ter hoogte van de FOD Volksgezondheid om deze problematiek aan te pakken:

- Het verbeteren van de zichtbaarheid van de competenties en het werkterrein van logopedisten aan het grote publiek en beroepsbeoefenaars in de gezondheidszorg;
- Het sensibiliseren van bepaalde bevolkingsgroepen, voornamelijk ouderen, over de toegevoegde waarde van logopedische zorg;
- Om te voorkomen dat veel beroepsbeoefenaars het beroep verlaten (zoals momenteel de trend is), en zo voldoende aanbod te behouden, moeten logopedisten tegen een fatsoenlijk tarief kunnen werken, moeten de administratieve lasten worden verminderd en moet de toegankelijkheid worden verbeterd wat betreft de tijden waarop logopedisten zorg kunnen verlenen (bv. tijdens schooluren).
- Om de specificiteit en kwaliteit van de logopedische zorg te verbeteren, is het noodzakelijk om ervoor te zorgen dat logopedisten over een masterdiploma beschikken en voortdurend worden bijgeschoold. We verwijzen hier naar het [formeel advies](#) dat werd uitgebracht door de Federale Raad voor Paramedische Beroepen over de herziening van het Koninklijk Besluit van 20 oktober 1994 betreffende de beroepstitel en de kwalificatievereisten voor de uitoefening van het beroep van logopedist.

Aanbevelingen RIZIV

Er kunnen actieplannen worden ontwikkeld ter hoogte van het RIZIV om deze problematiek aan te pakken:

- Het is van belang om de nomenclatuur voor logopedische zorg te actualiseren, zodat deze beter de uitgevoerde logopedische handelingen dekt, en om de thuiszorg beter te dekken door de vergoeding ervoor te verhogen. Dit zal het gemakkelijker maken om de vraag naar logopedie te bepalen.
- De berekening van het sociaal statuut moet worden herzien om de conventiegraad te verbeteren.
- Om het zorgaanbod en de

l'accessibilité aux pratiques de logopédie pour les patients et pour résoudre les listes d'attente, une bonne convention est nécessaire avec un tarif viable et une administration fortement réduite. En outre, la nomenclature doit être adaptée aux besoins de soins du patient et aux connaissances et capacités actuelles de la profession de logopédie.

- Une réflexion pourrait être menée sur l'opportunité de l'extension de la liste des troubles qui sont remboursés via art. 36 de la nomenclature avec des troubles pour lesquels le traitement n'est pas actuellement remboursé comme par exemple l'autisme, la trisomie 21... Ceci pose problème en particulier du côté de la Fédération Wallonie-Bruxelles qui n'organise pas d'enseignement spécialisé pour les personnes souffrant de ces troubles.

toegankelijkheid tot logopedische praktijken voor patiënten mogelijk te houden en wachtlijsten op te lossen is een goede conventie noodzakelijk met een leefbaar honorarium en een sterk verminderde administratie. Daarnaast dient de nomenclatuur aangepast te worden aan de zorgbehoeften van een patiënt en de actuele kennis en mogelijkheden van het logopedisch beroep.

- Er zou kunnen worden overwogen om de lijst met stoornissen die vergoed worden via art. 36 van de nomenclatuur uit te breiden met stoornissen waarvoor de behandeling momenteel niet wordt vergoed, zoals autisme, het syndroom van Down, enz. Dit vormt een bijzonder probleem voor de Federatie Wallonië-Brussel, die geen gespecialiseerd onderwijs organiseert voor mensen die aan deze stoornissen lijden.

Recommandations Conférence interministérielle

Par ailleurs la Commission invite également la Ministre de la Santé à initier une concertation avec les Ministres compétents, au sein de la conférence interministérielle sur les points suivants :

- La maîtrise du nombre de logopèdes entrant sur le marché du travail par rapport aux besoins de soins. Actuellement, il existe 15 formations en logopédie dans notre pays.
- Le recours aux logopèdes dans l'enseignement ordinaire pour des soins qui peuvent et doivent être dispensés en dehors de l'assurance maladie.

Aanbevelingen Interministeriële conferentie

De Commissie nodigt de Minister van Volksgezondheid er eveneens toe uit een overleg op te starten met de bevoegde Ministers in het kader van de Interministeriële conferentie en dit met betrekking tot de volgende punten:

- De beheersing van het aantal logopedisten dat op de arbeidsmarkt komt in verhouding tot de zorgbehoefte. Op dit moment zijn er 15 opleidingen logopedie in ons land.
- Het inzetten van logopedisten in het gewoon onderwijs voor zorg die buiten de ziekteverzekering kan en dient gegeven te worden.